

”Työiltä ja naisilta odotetaan kiltteyttä, joten kilteistä teoista pitäisi myös palkita”, sanovat aiheesta kirjan kirjoittaneet Rosa Meriläinen ja Liisa Huhta.

KANNATTAAKO kiltteys?

Riikka Haavisto Kuvat Laura Vesa

”Olen onnellisessa asemassa: kiltteyttäni ei kotona riistetä. Vastuu kodista ja lapsista on puolison kanssa jaettu tasan”, Liisa Huhta sanoo.

Lapsena moni meistä ihaili *Peppi Pitkätossua*. Oli-ko Peppi kiltti? Vai ihailtiinko häntä, koska hän ei ollut sillä tavoin tottelevainen kuin työiltä tuolloin odotettiin?

Mitä kiltteys sitten on? Toisten huomioimista, passaamista ja paapomista, ystävien ja sukulaisten auttamista, huolenpitoa lapsista ja iäkkäistä vanhemmista vai tunnollisuutta ja velvollisuudentuntoa työssä?

Kaikkea tätä ja paljon muuta, toteavat tutkija **Liisa Huhta** ja vapaa kirjoittaja **Rosa Meriläinen**, joiden kirja *Kilttien kapina – tottelemattomuuden alkeet naisille (Edita)* ilmestyi äskettäin.

He korostavat, että kiltteys on enemmän myönteinen kuin kielteinen asia. Se tuo paljon hyvää sekä kilttien tekijöille että kiltteiden kohteille. Kiltteys parantaa maailmaa.

Miksi naisten sitten pitäisi ruveta tottelemattomiksi?

– Vaikka kiltteys on positiivinen asia, kiltteiden vaatimus liitetään edelleen enemmän tyttöihin ja naisiin kuin poikiin ja miehiin. Pienet tytöt ohjataan jo päi-

väkodissa huomioimaan toisten tarpeet ja sama meno jatkuu aikuisiällä. Usein se tapahtuu tyttöjen ja naisten omien tarpeiden kustannuksella, Huhta sanoo.

– Ongelman ydin on se, että työiltä ja naisilta vaaditaan ja edellytetään kiltteyttä, mutta sitä ei arvosteta eikä kilteistä teoista palkita, Meriläinen sanoo.

ROOLIN ANSA

Huhta ja Meriläinen pohtivat kirjassaan naiset ja kiltteys -yhdistelmän ristiriitaisuutta. Monet kirjaa varten haastatellut 12–62-vuotiaat tytöt ja naiset mielsivät kiltteiden ainakin ensin etupäässä kielteiseksi asiaksi. Kiltti nainen nielee kaiken, ei osaa kieltäytyä mistään, vähättelee itseään, mukautuu liikaa, ei ilmaise tunteitaan, luopuu pyrkimyksistään ja pelkää konflikteja. Ääritapauksissa kiltti sietää mitä tahansa – jopa itseensä kohdistuvaa henkistä ja fyysistä väkivaltaa.

Neuvo, jonka kiltit naiset yleensä saavat, on ”Sano EI ja opettele jämäkkyyttä”.

Huhta ja Meriläinen ovat osin eri linjoilla.

– Ei pidä säätää vain omaa päätään, jos vika on yhteis-

kunnassa. Nainen voi tulkita monet asiat omaksi syykseen, ellei tiedosta, että yhteiskunta on virittänyt kilteille naisille ansoja. Meriläinen sanoo.

– Nainen sopeutetaan yhteiskunnassa toimimaan tietyllä tavalla, mikä tuo ongelmia. Monet naisten ongelmat eivät ole heidän yksityisiä ongelmiaan, vaan johtuvat naisen roolista yhteiskunnassa. Kaikki lähtee siitä, miten lapset kasvatetaan. Vaatimus tyttöjen ja naisten kiltteudesta ja palveluasenteesta on ilmeinen, Huhta sanoo.

– Kiltteys on arvokasta. Siksi sitä pitäisi vaatia myös pojilta, eikä kuitata heidän huonoa käytöstään sillä, että ”pojat on poikia”. Sekä kouluikäiset tytöt että pojat

kärsivät siitä, että heiltä ei vaadita samoja asioita, Huhta sanoo.

– Jos tehdään sääntöjen vastaisia asioita, ”pojat on poikia” vapauttaa isot ja pienet pojat usein vastuusta. Työille ei ole vastaavaa yleisanteeksiäntoa, Meriläinen sanoo.

TASAPAINOILUA

Tasapainoilu kiltteiden hyvien ja hankalien puolien kanssa ilmenee voimakkaimmin naisen ihmissuhteissa. Jos on lähisuhteissaan kiltti – eli toisia kohtaan huomaavainen, avulias, velvollisuudentuntoinen ja muita miellyttämään pyrkivä – saa siinä sivussa laajan sosiaa- >

”Emme halua surkutella naisten kiltteyttä. Parempi oppia huomaamaan kiltit teot ja nauttia niistä”, Rosa Meriläinen sanoo.

“Lukioikäiset tytöt teeskentelevät paljon, koska kilpailevat toisten suosiosta. Jos on suosittu tai haluaa olla, pitää olla kiltti kaikille”, Melissa Salmi sanoo.

“Ei kaikkea tarvitse sanoa päin naamaa, mutta ystävyyttä ei pitäisi teeskennellä”, Sofia Ella sanoo.

Ollaan kilttejä – myös itsellemme!

< lisen turvaverkon.

– Naisten turvaverkko on yleensä hyvä, mikä on etu kriisitilanteissa, Meriläinen sanoo.

Mutta joskus sosiaalinen kiltteys voi kääntyä naista vastaan: nainen on muiden tukena, silloin kun tarvitaan, mutta kukaan ei tue naista silloin, kun hänellä on vaikeaa.

– Useissa tutkimuksissa on yritetty selvittää, miksi naiset masentuvat useammin kuin miehet. Yksi syy siihen on, että sosiaaliset suhteet ovat monesti hyvin kuormittavia ja ei-palkitsevia. Naisten päivä määrittynyt pitkälti sen mukaan, mitä muut häneltä tarvitsevat. Ja kiitosta kiltteydestä ei naisille juuri tule. Yksi meidän viesteistämme onkin, että muistakaa kiittää, kun joku on teille kiltti! Meriläinen sanoo.

Meriläisen mukaan nainen on töissä usein muiden tukija ja töiden mahdollistaja. Naisilta odotetaan toisten auttamista, venymistä ja joustamista, mutta siitä ei kiitetä eikä palkita ylennyksillä tai palkankorotuksilla.

– On paljon hierarkkisia paikkoja kuten työpaikat ja koulut. Jollakulla on niissä enemmän valtaa – ja siis myös vastuuta – kuin toisilla. Miksi hän ei useinkaan arvosta eikä palkitse kilteistä, koko työyhteisöä hyödyttävistä teoista? Meriläinen kysyy.

KILTIT ÄIDIT

Äitiyteen liittyvä kiltteys on yksi jaloimmista kiltteyden lajeista. Riski on, että jakaessaan kiltteyttä ja huolenpitoa pyyteettömästi äiti unohtaa omat tarpeensa.

– Tajusin tullessi vanhemmaksi ja äidiksi, kun ensimmäinen lapseni tuli siihen ikään, että tykkäsi poimia ja syödä metsämansikoita. Lakkasin itse haluamasta niitä, kaksi- ja viisivuotiaiden tyttöjen äiti Huhta nauraa.

– Äitiyden lisäksi täysin pyyteetöntä kiltteyttä on aika vähän. Kiltteyden motiivien kanssa ei tarvitsekaan olla niin tarkka: kiltit teot ovat tärkeämpiä kuin täydellisyys, jota me naiset usein itseltämme vaadimme, Meriläinen sanoo.

Hyvä teko tekee hyvää, vaikka mukana olisi vähän itsekkyyttäkin.

Entä miten kiltteys siirtyy kauttanne seuraaville sukupolville?

– Syöllistyn kasvatuksessa varmaan kaikkiin mahdollisiin virheisiin, Huhta tunnustaa nauraen.

– Totta puhuen pyrin kiinnittämään huomiota ainakin siihen, miten puhun lapsilleni. Pojille salitaan yleensä vapaampi tilanotto kuin tytöille, joten yritän antaa tyttärieni riehua puistossa, keuhun ja kannustan vaikka kiipeilemään enkä moiti, kun vaatteet likaantuvat. Valitsen heille käytännöllisiä ulkoiluvaatteita, joissa liikkuminen on helppoa. Sisäpukeutuminen on eri juttu: en missään tapauksessa halua antaa työlleni sellaista viestiä, että tyttöyden symbolit kuten hameet olisivat jotenkin vähäarvoisia, Huhta sanoo.

KEHUA JA KANNUSTUSTA

Meriläisellä on 2,5-vuotias poika.

– Kehun lastani tietyissä tilanteissa kiltteydestä. Mutten koskaan anna yleiskehutusta olla kiltisti, koska se on lapsen näkökulmasta epämääräinen vaatimus: ei lapsi voi ymmärtää, mitä sillä tarkoitetaan. Kiltteysvaatimuksesta tulee lapsen maailmassa helposti yleiskielto, turha rajoitus.

– Samaa sarjaa on Ole varovainen! -kehoitus. Varovainen minkä suhteen? On parempi antaa lapsille täsmällisiä ohjeita, kuten Tule varovasti alas portaat! Meriläinen sanoo.

Molemmat ovat sitä mieltä, että lapset – ja erityisesti tytöt – tarvitsevat vanhemmiltaan ja muilta kasvattajilta paljon rohkaisua, kiitosta ja kannustusta sekä kehua kilteistä teoistaan. Palaute vaikuttaa minäkuvaan kuten myös mallit: tytön itsetuntoon vaikuttaa vahvasti esimerkiksi se, saako hänen äitinsä arvostusta kiltteydestään.

Meriläinen muistuttaa, että kukaan äiti tai isä ei kasvata lastaan yksin. Virallinen kasvatusjärjestelmä hoitaa paljon lasta ja nuorta.

– Todennäköisesti myös tyttäremme ja tyttärentyttäremme joutuvat miettimään naisen rooliaan ja niitä vaatimuksia ja ansoja, joita kiltille naiselle on olemassa. Toivottavasti hekin kuitenkin pitävät itsensä kiltteinä, Meriläinen hymyilee.

Vaikka kiltteydessä on naisille sisäänrakennettuja ansoja, kiltteys on Meriläisen ja Huhdan mielestä niin positiivinen asia, ettei naisten kannata luopua siitä. Hyviä puolia on enemmän kuin huonoja. Joten ollaan kilttejä – myös itsellemme!

KILTEYSPISTEET ÄIDEILLE

– **Kiltteys on sitä**, että osaa ottaa toiset huomioon sopivassa suhteessa: ei pidä antaa kenenkään kävellä ylitseen. Kiltti tekee toisille niin kuin haluaisi itselleen tehtävän, **Sofia Ella**, 15, sanoo.

Melissa Salmen, 15, mielestä kiltteys on sitä, että on universaalisti kiva muille:

– Se ei ole sama asia kuin ystävällisyys. Kiltteys voi olla myös tekopyhää.

Melissan mielestä tytöt teeskentelevät kilttiä helpommin kuin pojat, koska eivät aina halua sanoa asioita suoraan.

Kiltteyden vastakohta on Sofian mielestä itsekkyyks, Melissan mielestä ilkeys.

– Kaverille pitää sanoa rehellinen mielipide, varsinkin jos se kysyy. Mutta ei sitä tarvitse tehdä tökerösti. Se on kiltteyttä, että ottaa toisten tunteet huomioon. Ja tiettyyn rajaan asti pitää olla valmis tekemään asioita ystävien puolesta. Mutta pitää tietää se raja, ettei ala kynnymätköksi. Ei pidä olla sillä tavalla kiltti, että tulee itselle huono olo, Sofia sanoo.

POJAT HITAALLA

Sekä Sofian että Melissan mielestä tyttöihin ja poikiin kohdistuvat toisistaan poikkeavat kiltteysodotukset esimerkiksi koulussa.

– Pojille sallitaan villimpää käytöstä. Tyttöjen odotetaan olevan pidättyväisempiä. Olen ollut aina tyttövaltaisilla luokilla ja vaikka poikia on ollut paljon vähemmän kuin tyttöjä, he ovat riehuneet tyttöjä enemmän, Sofia kertoo.

Hänen mukaansa pojat kypsyvät hitaammin kuin tytöt, eivätkä ehkä siksi osaa ottaa muita huomioon samalla tavalla:

– Tytöt oppivat poikia varhemmin olemaan huomaavaisia ja hienovaraisia toisia kohtaan.

– Yläasteella tytöt ovat kilttejä poikiakin kohtaan, vaikka pojat ovat enimmäkseen keskenään. Nyt lukiossa pojat ovat erilaisia, yksilöllisempiä ja osaavat olla kilttejä muita kohtaan ja kavereita tyttöjenkin kanssa, Melissa pohtii.

PISTEET ÄIDEILLE

Molemmat tytöt antavat runsaasti kiltteyspisteitä äideilleen, varsinkin murrosiän ”temperamenttikohtausten” kestämisestä.

– Äiti vie lääkäriin, hakee koulusta, juoksee meidän asioilla, tekee ruokaa joka päivä ja pitää meistä muutenkin huolta. En kyllä itse jaksaisi, Melissa sanoo.

– En mäkään, Sofia tuumaa.

– Äiti kasvoi Amerikassa ja mä Suomessa. Äitini on amerikkalaisella tavalla kiltti eli tosi avoin ja mukava kaikille. Se on musta hienoa. Mä olen pidättyväisempi ainakin vieraiden ihmisten seurassa, Melissa sanoo.

– Äiti sanoo asioita suuremmin kuin minä. Saatan joskus jättää asioita sanomattakin, koska välttelen konflikteja, Sofia sanoo.

– Mä sanon asioita suoraan. En halua olla ilkeä, mutta jos mua häiritsee joku asia, sanon sen. Elämä on opettanut, Melissa nauraa. ♦

“Muistakaa kiittää, kun joku on teille kiltti!”

Perhe-elämä, hyvän perhe-elämän ihmissuhteet, hyvä terveys, hyvät ystävyys- ja ihmissuhteet yleensä, rakkauden kokemus, rakastaa/ tuntee tulevaisuutta rakastetuksi ja turvattu perustoimeentulo. Siinä suomalaisten mielestä tärkeimmät avaimet onneen – ainakin **Kai Torven** ja **Pentti Kiljusen Onnellisuuden vaikea yhtälö** -tutkimuksen mukaan (EVA:n kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2005). Avain onneen ei välttämättä löydy netistä, mutta verkossa voi päästä lähemmäs sitä.

www.tukiasema.net/teemat/artikkeli.asp?docID=25
Mielenterveysalan ammattilaisten ylläpitämä tiedotus-, ohjaus-, neuvonta- ja tukipalvelu *Tukiasema.net* on määritellyt muutamia hyvän ja toimivan perheen ominaisuuksia.

www.terveysry.fi/fi

Hyvään terveyteen pääsee liikkumalla ja nukkumalla tarpeeksi sekä syömällä terveellisesti, mutta kauniiden sanojen lisäksi tarvitaan yhdistysten, yhteisöjen ja järjestöjen apuja. *Terveys ry:n* tavoitteena on mm. terveellisten elämäntapojen edistäminen sekä tupakan ja päihteiden ehkäisy. Pääkohderyhmänä ovat lapset ja nuoret. 15-vuotiaan järjestön sivuilta löytää tietoa terveyden edistämisestä, koulutuksista, aluetoiminnasta ja hankkeista. Tilatavat terveysoppaat ovat varsin kohtuuhintaisia.

www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/seksuaaliterveysklinikan_nettipa/nuoret/tietopankit/ihmissuhteet
tai <http://snipurl.com/3rk3x>

Aiemminkin kehumani *Väestöliiton* verkkopalvelu näyttää taas osaamisensa. Sivulla kerrotaan kansantajuisesti ihmissuhteiden merkityksestä, mutta myös tarkemmin ystäväydestä, seurustelusta sekä nuoren neljästä ”pöydänjalasta”: minä itse, perhe, kumppanuus ja yhteisöllisyys. Kirjoittamalla selaimen osoitekenttään *seksuaaliterveys.org* pääsee tutkimaan nuorten ihmissuhteiden lisäksi myös miehille, ammattilaisille ja kaltoin seksuaalisesti kohdelluille nuorille tarkoitettuja asioita.

<http://katajary.fi>

Katja ry keskittyy parisuhdetyön kehittämiseen, tiedon keräämiseen ja koulutuksen järjestämiseen. Vuonna 1994 perustetulla järjestöllä on kirkolliset juuret, mutta se toimii vahvasti myös kirkon ulkopuolella. Sivulla tiedotetaan yhdistyksen luennoista ja kursseista, mutta parisuhdeista ”heti ja nyt” tietoa kaipaaville on tarjolla yhdistyksen jäsenten blogeja ja artikkeleita.

<http://www.kalliitkulissit.fi>

Sivustolla kuvitteellinen, erehdyttävästi hiireltä näyttävä medianomiopiskelija Petsku tarvitsee apua taloudenhoidossa. Petskua ohjaavilla valinnoillaan sivulla selaa ja oppii rahankäytöstä toivottavasti itsekin! Lisäksi vankkaa tietoa maksuvälineistä, luotoista, seuraamuksista ja säästämisestä.

Esa Linna, esa@emvg.net